

HAMAR KOMMUNE

Kommunal planstrategi 2020-2023

Vedtatt i Hamar kommunestyre 25.03.2020

INNHOLDSFORTEGNELSE

Ordførerens og kommunedirektørens forord	3
1. Innledning	4
1.1. Hva er kommunal planstrategi?.....	4
1.2. Hamar kommunes plan- og styringssystem.....	4
2. Rammebetingelser for kommunens planarbeid	6
2.1. Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging.....	6
2.2. Regionale rammebetingelser.....	7
3. Status og utfordringer	8
3.1. Kommuneplanen.....	8
3.2. Utfordringer og muligheter.....	8
4. Prioriterte planoppgaver 2020-2023	9
4.1. Kommuneplan for Hamar 2018-2030.....	10
4.2. Planoppgaver 2020-2023.....	11
4.3. Oversikt over planoppgaver 2020-2023.....	14
Vedlegg	16

Foto:

Jonas Hasselgren (forsidebilde)

Jens Haugen (bilde s. 3)

ORDFØRERENS OG KOMMUNEDIREKTØRENS FORORD

Gjøre de viktige tingene i riktig rekkefølge

Samfunnet endrer seg stadig raskere. Det gjør det vanskeligere å planlegge fremtiden, og også viktigere å kunne løse utfordringer raskt og effektivt uten for mye planlegging. Det gjelder å planlegge der utviklingen er styrbar og samtidig være forberedt på de mulighetene og utfordringene som byr seg.

Kommuneplanen er den viktigste planen for kommunen og viser hva vi prioriterer for å nå våre overordnede mål. Hamar kommune har store framtidsmuligheter, men også noen begrensninger for å kunne realisere dem. Denne planstrategien handler om hvordan vi gjennom systematisk og prioritert planlegging skal komme dit vi har satt som mål å komme.

Planer har dagens virkelighet som utgangspunkt. Hamar kommune gjør det veldig bra på de fleste virksomhetsområdene sammenlignet med andre kommuner. Men også der vi er gode er det rom for forbedring, og planverket skal beskrive hvordan vi skal få det til.

Kommunen har et stort handlingsrom som vi må evne å benytte. Samtidig pågår det store prosesser som vi ikke styrer selv. Valg av trasé for jernbane og lokalisering av sykehus er faktorer som har stor innvirkning på Hamar kommune. Statlige pålegg og vedtak setter stramme rammer for hva kommunen kan få lov til, for eksempel i arealpolitikken. Hamar skal være det urbane hjertet - den attraktive byen og det foretrukne bostedet for de som bor her og for de som vurderer å flytte hit. Planleggingen vår skal bygge opp under dette.

Nøkkelen til gode planer er å involvere innbyggere, næringsliv og frivillighet, gamle og unge. Hamar skal fortsatt være en foregangskommune på innbyggermedvirkning i planlegging. Dessuten er vi avhengig av at hele lokalsamfunnet bidrar for å nå de utviklingsmålene vi har satt for kommunen.

Einar Busterud

Christl Kvam

1. INNLEDNING

1.1. Hva er kommunal planstrategi?

Dette dokumentet skal klargjøre hvilke planoppgaver kommunen skal jobbe med i kommunestyreperioden for å legge til rette for ønsket utvikling. Et siktemål er å styrke den politiske styringen av de planoppgaver som skal prioriteres, og at prioriteringene bygger på en bred vurdering av kommunens utfordringer framfor enkeltvedtak om planoppgaver.

Planstrategien omfatter derfor en drøfting av kommunens utfordringer og valg knyttet til samfunnsutvikling og arealbruk, og en vurdering av planbehovet. Dette skal bidra til at planleggingen i Hamar kommune blir behovsstyrt og ikke mer omfattende enn nødvendig. Planstrategien er altså ikke en plan med mål og strategier, men et verktøy for å beslutte hvilke planoppgaver kommunen skal gjennomføre.

Hamar kommunes arbeid med planstrategi for 2020-2023 startet allerede i 2018 med et kunnskapsgrunnlag. Formålet var å utarbeide en beskrivelse av status og utviklingstrekk som grunnlag både for partienes arbeid med valgprogrammene og deretter for planstrategien. Andre viktige utgangspunkt for planstrategien er «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019- 2023» og «Hamar kommunes oversikt over folkehelsen 2019».

Medvirkning i planstrategien blir ivaretatt gjennom offentlig ettersyn 17.01.- 21.02.2020. Kravet i plan- og bygningsloven om å innhente synspunkter fra statlige og regionale myndigheter og nabokommuner vil bli oppfylt i denne perioden. I tillegg arrangerte regionrådet i desember 2019 et møte hvor både regional planstrategi og kommunenes arbeid med sine planstrategier sto på dagsorden.

1.2. Hamar kommunes plan- og styringssystem

Hamar kommune har mange gjeldende planer (se oversikt over planer i vedlegg 2). Plansystemet med ulike typer planer og sammenhengene mellom dem er illustrert i figur 1.

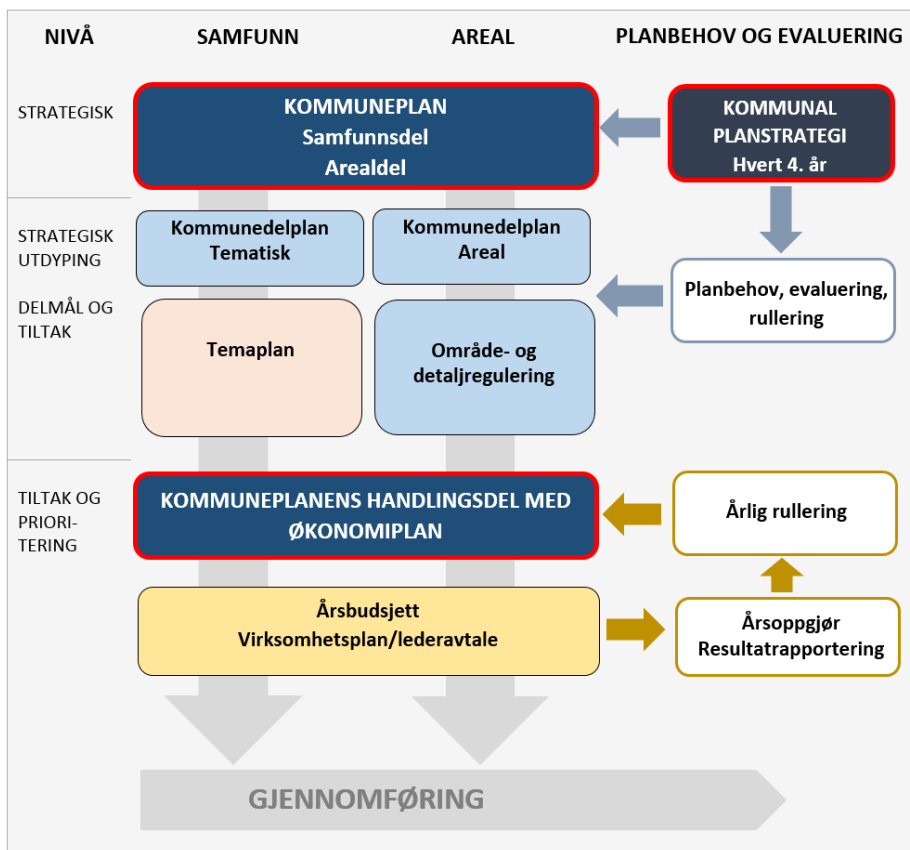
Hamar kommunestyre vedtok en ny **kommuneplan** i 2018. Dette er kommunens overordnede styringsinstrument og består av en samfunnsdel med langsiktig arealstrategi og en arealdel.

I samfunnsdelen fastsetter kommunestyret de langsiktige utviklingsmålene for kommunen. Samfunnsdelen danner grunnlaget for kommunens øvrige planer. I langsiktig arealstrategi beskriver kommunen viktige prinsipper som skal ligge til grunn for beslutninger om arealdisponering.

Arealdelen viser hvordan kommunen ønsker å disponere arealene i kommunen til ulike formål og med det bidra til å realisere målene i samfunnsdelen. Arealdelen er juridisk bindende.

Et hovedspørsmål i planstrategiarbeidet er om kommuneplanen skal revideres.

Figur 1: Kommunenes planhierarkiet (fra KS og Asplan Viak)

Som figur 1 viser består kommunens plansystem¹ av flere plantyper. I planstrategien prioriterer kommunestyret hvilke **kommunedelplaner, temaplaner og områdereguleringer** vi skal utarbeide for å nå kommuneplanmålene. Alle tematiske planer (ikke arealplaner) har handlingsdeler. I den årlig handlings- økonomiplanprosessen prioriterer kommunestyret hvilke tiltak og satsingsområder som skal gjennomføres i fireårsperioden. En vellykket overgang fra vedtatte planer til handlings- og økonomiplanen og gjennomføring, avhenger av at kommunen ikke har for mange planer samlet sett og at hver plan ikke er for omfattende. Prioriteringer av tiltak tilpasset de tilgjengelige ressursene, skjer i handlings- og økonomiplanprosessen.

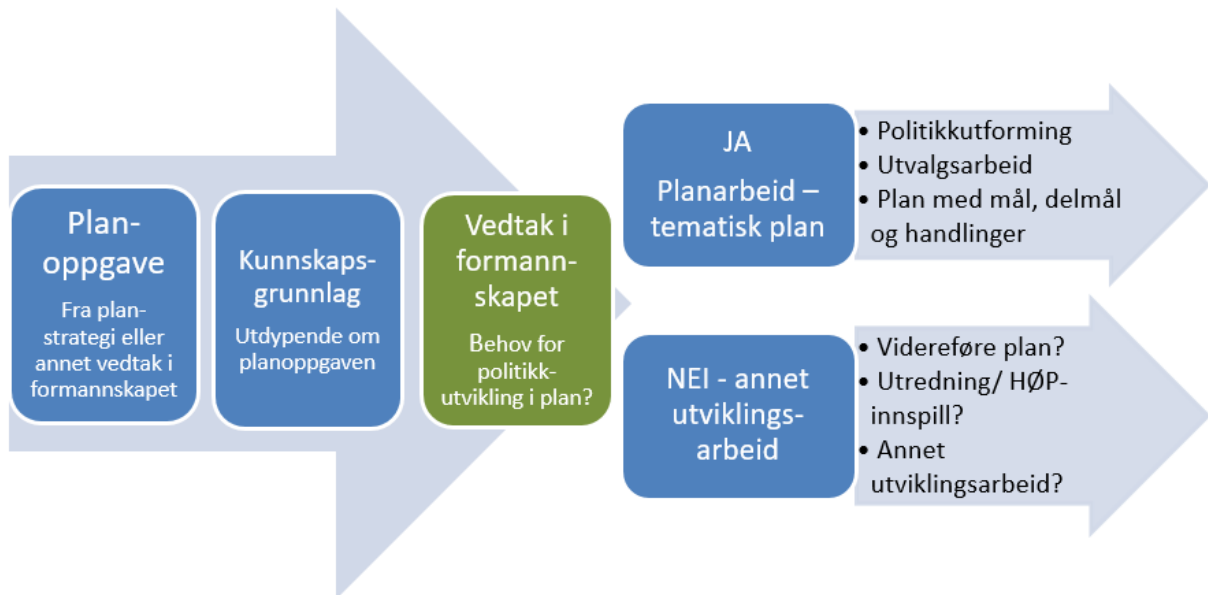
I forlengelsen av planoppgavene som omtales i planstrategien vil det kunne være behov for konkretisering i mer detaljerte plantyper. Dette gjelder særlig på arealplanområdet hvor områdereguleringer følges opp med **detaljreguleringer**, hvor private reguleringsplanforslag utgjøre den største arbeidsmengden.

Et planarbeid skal som hovedregel ha sitt utgangspunkt i planstrategien, men formannskapet kan også fatte vedtak om andre planoppgaver. Alle tematiske planprosesser starter med et kunnskapsgrunnlag som utdyper vurderingene rundt planbehovet.

¹ Kommunens plansystem er nærmere beskrevet i dokumentet «Styringssystemet i Hamar kommune».

Kunnskapsgrunnlaget beskriver status og utviklingstrekk på området og er i hovedsak en administrativ oppgave. I slutfasen starter samarbeidet med politikerne for å beskrive de viktigste utfordringene. Utfordringene danner grunnlag for vurdering av om planlegging er den mest virksomme tilnærmingen for å møte utfordringene og legge til rette for ønsket utvikling. Alternativer kan være en utredning med anbefalinger til handlings- og økonomiplanprosessen, utviklingsarbeid i samarbeid med andre lokalsamfunnsaktører (samskaping) eller videreføring av gjeldende plan, eventuelt med revidering av handlingsdelen.

Figur 2: Fra planstrategien til vurdering av behov for planarbeid

Figur 3 er en forenklet framstilling av **planprosesser etter kravene i plan- og bygningsloven**. Loven stiller bl.a. krav om medvirkning fra alle berørte interesser og myndigheter. Innbyggermedvirkning er en del av dette, med særlig vekt på tilrettelegging for barn og unge og andre grupper som trenger særlig tilrettelegging for å medvirke.

Figur 3: Faser i planprosesser (forenklet)

2. RAMMEBETINGELSER FOR KOMMUNENS PLANARBEID

2.1. Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen legger i nasjonale forventninger 2019-2023 vekt på fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.

Regjeringen mener det er viktig at hovedtyngden av handelsvirksomhet, boligbygging og arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter lokaliseres innenfor tettsteder som defineres og avgrenses gjennom kommunal planlegging. Det vil kunne bidra til utvikling av levedyktige by- og tettstedssentre og lokalsamfunn og styrke knutepunktene på kollektivaksene. Det er viktig at det enkelte tilfelle vurderes å legge til rette for fortetting og transformasjon før nye utbyggingsområder tas i bruk, slik at jordbruksareal og viktige natur- og friluftsområder ikke blir omdisponert når det finnes alternativer.

For inneværende periode forventer regjeringen at kommuner som ikke har slått seg sammen, bruker planleggingen til å diskutere om de har forutsetninger for å møte framtidens utfordringer alene, eller om de bør slå seg sammen med nabokommuner.

2.2. Regionale rammebetingelser

Innlandet fylkeskommune ble etablert 01.01.2020. Planstrategien for det nye fylket har fått tittelen «Innlandsstrategien 2019-2024». I den besluttet det hvilke regionale planer som skal utarbeides. Arbeidet tar sikte på vedtak sommeren 2020. Det ligger til fylkeskommunens rolle å tilrettelegge for og koordinere kommunenes arbeid med planlegging. Vi forventer derfor at Innlandet fylkeskommune i prosessen med Innlandsstrategien tar initiativ overfor kommunene for å diskutere behovet for regional eller interkommunal planlegging.

Ved etableringen av Innlandet fylkeskommune har Hedmark mange gjeldende regionale planer. For Hamar og Hamarregionen er «Fylkesdelplan for samordnet miljø, areal og transportplanlegging (SMAT) for Hamarregionen 2009-2030» sentral. Planen omhandler Ringsaker, Løten Stange og Hamar.

ATS Mjøsbyen

Mjøsbyen er et samarbeid om en felles areal- og transportstrategi (ATS) for ti kommuner rundt Mjøsa. Samarbeidet skal bidra til å utvikle regionen til en mer konkurransedyktig og bærekraftig region med attraktive og levende byer og tettsteder.

ATS for Mjøsbyen gir føringer for framtidig arbeid med samordnet areal- og transportplanlegging i regionen. Våren 2019 vedtok fylkestinget i Oppland denne strategien, mens fylkestinget i Hedmark vedtok å sende den til Innlandet fylkeskommune for sluttbehandling og videre oppfølging (sak 54/19).

3. STATUS OG UTFORDRINGER

Hamar kommune har en ny kommuneplan som danner utgangspunkt for prioritering av planarbeid i denne fireårs-perioden. I dette kapittelet beskriver vi i tillegg noen utviklingstrekk som har forsterket seg etter at arbeidet med kommuneplanen ble avsluttet.

3.1. Kommuneplanen

Kommuneplan for Hamar 2018-2030 inneholder visjon og fem hovedmål for samfunns- og tjenesteutviklingen:

Visjon: Hamar – innlandets urbane hjerte

- I 2030 er Hamar den viktigste byen i og for innlandet
- I 2030 er Hamar en kunnskapsby med landsledende utdanningstilbud, rikt næringsliv og stor innovasjonskraft
- I 2030 er Hamar en bærekraftig kommune hvor det er lett å leve miljøvennlig
- I 2030 er Hamar en av landets beste kommuner for barn og ungdom
- I 2030 er Hamar en trygg og inkluderende kommune med rom for alle

3.2. utfordringer og muligheter

FNs bærekraftsmål skal være førende for samfunns- og arealplanleggingen i norske kommuner. Dette understrekes i kommuneplanens hovedmål og omfatter både sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Hverdagen i norske kommuner handler i stor grad om å håndtere dilemmaer. Hamar kommune ønsker vekst og har mål om befolkningsvekst på 1- 1,5 % pr år. Dette er viktig blant annet fordi det gir økte skatteinntekter og mer tilskudd fra staten. Samtidig kan utvikling og bygging gå på bekostning av verdier som naturmangfold og kan føre til økte utslipp av klimagasser.

Demografi, sosial og økonomisk bærekraft

Demografiske framskrivninger viser at Hamar får en betydelig vekst av innbyggere over 80 år etter 2025. Antallet 80-89 åringer forventes å øke med 600 personer (38 prosent), allerede i perioden 2025-2029. Samtidig som fødselstallene vil være lave, forventes antall barn og unge å øke som følge av innflytting². Innvandringen som gjennom flere år har bidratt til befolkningsvekst, er på vei ned og det er usikkert hvordan innvandringen vil utvikle seg framover. Nettoinnflyttingen til Hamar blir derfor avgjørende for å sikre fortsatt folketallsvekst. Hamar arbeider for å redusere utflyttingen og beholde «nykommerne» som ikke har bodd i kommunen før.

Større antall eldre og en lavere andel innbyggere i yrkesaktiv alder, gir økt forsørgerbyrde. Dette forsterkes av at mange i arbeidsdyktig alder står utenfor arbeidslivet. Hamar har flere innbyggere som mottar uføretrygd eller sosialhjelp enn landssnittet, og kommunen har også en høyere andel barn som lever i lavinnteksthusholdninger (12,1 %) enn andelen for landet (10,7 %). Det er en

² Det er stor usikkerhet knyttet til framskrivningene av folketall for barn og unge fordi utviklingen bestemmes i mye større grad av ut- og innflytting enn det gjør for de eldre aldersgruppene.

felles utfordring for hele kommuneorganisasjonen å bidra til at flere inkluderes i utdanning og arbeid. Utenforskap fra utdannings- og arbeidsliv er også en regional utfordring.

Hamar kommunen har en positiv folkehelseprofil (Folkehelseinstituttet), men levekårsutfordringene er reelle også hos oss. Kommunestyret har vedtatt fem hovedutfordringer for valgperioden som skal ligge til grunn for planlegging, tjenesteutvikling og prioriteringer av folkehelseiltak: Tidlige belastninger i barndom og oppvekst, sosial ulikhet/ lav sosioøkonomisk status, frafall i videregående skole, utenforskap og levevaner.

Regjeringen har varslet at de økonomiske overføringene til kommunene er på vei ned. Samtidig er oppgavemengden på vei opp, blant annet på grunn av en aldring av befolkningen. Det utfordrer oss til å finne nye og smartere løsninger, digitalisere, effektivisere og skape resultater sammen med det øvrige lokalsamfunnet. Aktørene i lokalsamfunnet er og vil fortsatt være viktige samarbeidspartnere.

Boligbygging

I dag skjer mye av boligbyggingen i nabokommunene, tett inntil Hamars grenser. Vi har ikke nådd målet i handlings- og økonomiplanen om 220-250 nye boliger årlig. Det er ulike meninger om hvorfor vi ikke når boligmålene og hva slags boliger det er behov for. Dette er spørsmål som kommunen ønsker å se nærmere på.

Kommuneplanen legger opp til en klimavennlig boligutvikling. Det betyr at nye boliger enten bør ligge sentrumsnært eller i de etablerte tettstedene, med servicefunksjoner og nærhet til offentlig transport. For utbyggingsområdene på Ingeberg, Ridabu og Stavsberg vil det være spesielt viktig at utbygging følges opp med god tilrettelegging for sykkel og kollektivtransport. Kommunen erfarer at det er krevende å gjennomføre fortettingsprosjekter i etablerte boområder.

Tilbudet av nye og brukte boliger er for lite differensiert. For kommunen er det viktig å tilby attraktive boliger for barnefamilier. Å framskaffe boliger for alle, sosioøkonomiske hensyn og bokvalitet er utfordrende. Regional eller interkommunal planlegging blir fra regjeringen pekt på som et virkemiddel for å sikre tilstrekkelig areal avsatt til boligformål og motvirke press på verdifulle områder vi ønsker å bevare.

I løpet av det kommende året avgjøres jernbanetraseen for nytt dobbeltspor gjennom Hamar. Det blir en viktig avklaring for videre utvikling av byen. Hamar kommune ønsker å ta en aktiv rolle og utnytte de mulighetene dette gir. Visjonene om å være Innlandets urbane hjerte forutsetter kvalitet på boliger og boområder i fortettingsområder sammen med videreutvikling av sentrum, slik at kommunen oppleves som attraktiv for dagens befolkning og for innflyttere.

4. PRIORITERTE PLANOPPGAVER 2020-2023

Kommunal planstrategi skal bidra til at kommunens planlegging er tilpasset utfordringene og ikke er mer omfattende enn nødvendig. I det foregående kapitlet har vi beskrevet status, muligheter og utfordringer Hamar kommune står overfor. I dette kapitlet vil vi omsette dette til prioriterte planoppgaver i inneværende kommunestyreperiode.

I vedlegg 2 viser en oversikt over kommunens gjeldende planer og hvilke planer som er berørt av oppgavene i denne planstrategien. Planer som ble vedtatt i 2018 eller før bygger på forrige kommuneplan, men det er i seg selv ikke grunnlag for revidering.

4.1. Kommuneplan for Hamar 2018-2030

Utgangspunktet for denne planstrategien er at det ikke framkommer nye nasjonale forventninger eller hovedutfordringer etter kommuneplanprosessen, selv om noen utviklingstrekk har forsterket seg.

Samfunnsdelen bygger på et bredt kunnskapsgrunnlag, med faglige utredninger, et scenarioarbeid og mange medvirkningstiltak. Både politisk og administrativt er det uttrykt tilfredshet med dokumentet og planprosessen. Samfunnsdelen videreføres uten endringer.

Kommuneplanens arealdel

Et hovedprinsipp i kommuneplanen for Hamar er fortetting for å styrke den etablerte byen og bygdesentrene slik at innbyggerne får tilgang til servicefunksjoner og møteplasser i sitt nærområde, og slik at transportbehovet begrenses. Videreføring av prinsippet om fortetting er forankret i tydelige nasjonale styringssignaler for å redusere transportbehovet og utslipp av klimagasser.

I arealdelen er det avsatt noen hensynssoner innenfor byvekstgrensen hvor fortetting skal prioriteres. Kommunen har erfart at fortettingsprosjekter møter motstand og at intensjonen med de avsatte sonene tolkes ulikt. For å legge til rette for å gjennomføre gode prosjekter kan det være aktuelt å utarbeide en veileder med føringer for egnet type utbygging, tilpasning til omkringliggende - og bevaringsverdig bebyggelse. En slik veileder kan inneholde gode eksempler på løsninger som gir høy boligtetthet kombinert med gode kvaliteter.

En av kommunens målsettinger er at det skal bygges flere boliger i kommunen. Kommunestyret legger derfor opp til en begrenset revidering av arealdelen i den hensikt å åpne for utbyggingsområder der eksisterende infrastruktur kan utnyttes.

Gjennomgående tema

Med utgangspunkt i kommuneplanen viderefører vi tre gjennomgående tema som skal vurderes i alle planprosesser:

- Miljø og klima
- Folkehelse
- Mangfold og integrering

I tillegg stiller plan- og bygningsloven krav om konsekvensutredning av kommune(del)planer og reguleringsplaner for utbyggingstiltak. I kapittel 3.2 beskrives fem prioriterte folkehelsehovedutfordringer.

4.2. Planoppgaver 2020-2023

Barn og unge

For å realisere ambisjonen om å være en av landets beste kommuner for barn og unge har kommunen fire gjeldende planer: Oppvekstplan, Helhetlig politikk for barn og unge, Plan for barnevernet og Handlingsplan mot barnefattigdom. For tre av disse er planperioden utløpt eller den utløper i kommunestyreperioden.

Videre har kommunestyret vedtatt fem plan-/utredningsoppgaver i behandlingen av HØP 2020-2023 og Tilstandsrapporten for Hamarskolen (2018): Skolestruktur/skolekretsgrenser og kapasitet i skole og barnehage, vedlikeholdsplan for skolebygg og barnehager, en plan for å bedre skoleresultatene for guttene, plan for å styrke tidlig innsats i skolefritidsordningen, barnehage og skole og en vurdering av behov for å tilrettelegge for praksis i arbeidslivet for elever i ungdomsskolen. Et så stor antall planer og planinitiativ gir styringsutfordringer både politisk og administrativt. Det er behov for å se dette politikkområdet samlet og utarbeide en samlet, politisk plan for barn og unges oppvekstvilkår med overordnede utviklingsmål, satsingsområder og handlinger.

Kommunens mål om boligbygging med fortetting og nye utbyggingsområder har betydning for framtidig behov for barnehage- og skoletilbud. Det skal derfor utarbeides et kunnskapsgrunnlag som ser barnehage- og skolekapasitet sammen med behov for boligbygging. Tilstandsrapporten for skole- og barnehagebygg inngår i dette kunnskapsgrunnlaget.

Kommunen legger derfor opp til å samle saksområdet i to oppgaver:

- Kunnskapsgrunnlag om boligtilbud og boligbygging i kommunen, sett sammen med framtidig skolestruktur og barnehage- og skolekapasitet
- Samlet plan for barn og unges oppvekstvilkår

Demografi, sosial og økonomisk bærekraft

Med utgangspunkt i den demografiske bærekraftutfordringen og en høy andel innbyggere i arbeidsdyktig alder som står utenfor utdannings- og arbeidsliv, har kommunestyret vedtatt «Program for økonomisk sosialhjelp NAV Hamar 2020 – 2023» (Hamar kommunestyre 27.11.2019). Hovedformålet med programmet er å bistå til at flere mottakere av offentlige ytelser kommer over i utdannings- og arbeidsliv. Dette skal også bidra til å redusere antall barn som lever i lavinntektsfamilier fordi foreldrene kommer i jobb.

De demografiske utfordringene og aldersbæreevnen ligger til grunn for gjeldende planer, bl.a. Kommunedelplan for helse og omsorg (2018-2030) og utredningen «Analyse av behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester til eldre fram mot 2040» (fra 2019). Disse planen er innrettet for å styrke tidlig innsats og mestring fremmende tiltak, samt gode tjenester til de som trenger det.

Kommunens samarbeid med frivilligheten har utgangspunkt i «Frivillighetspolitikken i Hamar» fra 2010. For kommuneplanens mål om tilhørighet og deltakelse i lokalsamfunnet er frivilligheten framhevet som en viktig samarbeidspartner. For å følge opp dette utarbeider administrasjonen et kunnskapsgrunnlag om frivillige organisasjoner og kommunens samarbeid med dem, hvor også

frivilligsentralen inngår. Kunnskapsgrunnlaget skal belyse ensomhet i Hamarsamfunnet og frivillighetens bidrag for å forebygge ensomhet. Med utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget og hovedutfordringene som beskrives der vurderes behovet for en ny frivillighetsplan.

Hamar kommunes mangfoldspolitikk er forankret i kommuneplanens samfunnsdel og konkretiseres gjennom mangfold og integrering som et av tre gjennomgående tema i alle planoppgaver. I forlengelsen av dette vil kommunen utarbeide et kunnskapsgrunnlag som kan legges til grunn for politisk beslutning om det skal utarbeides en ny mangfoldsplan som inkluderer hensynet til seksuell orientering (LHBT) i Hamarsamfunnet.

Kommunen legger opp til å følge følgende oppgave:

- Kunnskapsgrunnlag om frivilligheten i Hamar kommune
- Kunnskapsgrunnlag om mangfold herunder LHBT i Hamarsamfunnet

Boligbygging

Gjeldende boligplan ble vedtatt i 2015 for perioden 2015-2020. Siden planperioden utløper skal kommunen vurdere om boligplanen uttrykker ønsket politikk og kan videreføres eller om den bør revideres. Oppgaven med et kunnskapsgrunnlag som er beskrevet under overskriften «Barn og unge» skal også gi et grunnlag for å vurdere om boligplanen skal revideres eller om det er andre grep kommunen vil benytte for å stimulere bygging av boliger.

Et virkemiddel for økt boligbygging kan være at Hamar kommune skal være en mer aktiv tomteutviklingsaktør. Som grunnlag for politiske vurderinger av dette vil administrasjonen utarbeide et kunnskapsgrunnlag som belyser erfaringer fra kommuner med **tomte- og eiendomsselskap**, herunder organisasjonsform og effekter i form av mer variert boligtilbud, tilrettelegging for førstegangsetablerere, barnefamilier og studenter. Utredningen skal vise eiendommer som er aktuelle for salg eller videreutvikling til boligformål. Kunnskapsgrunnlaget legges fram for behandling i Utvalg for velferd og helse. Dette arbeidet vil supplere konklusjonene i kunnskapsgrunnlaget om boligtilbud, boligbygging og sett sammen med barnehage- og skolekapasitet og hvordan dette skal føles opp.

Kommunens arbeid med **arealplanlegging** og tilhørende utredninger er nødvendig for å klargjøre områder for boligbygging. Områderegulering for Ingeberg ble vedtatt i 2018. Planen legger til rette for å videreutvikle Ingeberg med variert småhusbebyggelse. Dette innebærer en kombinasjon av rekkehus, leiligheter, kjedede eneboliger og frittliggende eneboliger. Flere boliger i sentrum er en av utfordringene som det skal arbeides med i sentrumsplanen.

I kommuneplanen er det også avsatt større utviklingsarealer for bolig på Stavsberg (omkring flyplassen) og Ridabu (Li og Torshov) og ved Slemsrud. For Slemsrud pågår to større private reguleringsarbeider som ventes avklart i løpet av 2020.

Kommunen kan ta ulike roller i arbeidet med å klargjøre utbyggingsområder. Kommunen kan gjennom kommuneplanbestemmelser kreve områderegulering, som innebærer at kommunen selv tar ansvar for å få på plass det overordnede plangrepet. Dette er ressurskrevende for kommunen, men gir en sterk hånd på rattet for å sikre ønskede kvaliteter og helhetlig grep. Kommunen kan også kjøpe areal og som grunneier ta en aktiv tilrettelegger- og planleggerrolle, for eksempel for å sikre selvbyggertomter eller legge inn spesielle kvaliteter. Alternativt kan nye

utbyggingsområder utvikles av en eller flere private utbyggere som tar ansvar for planleggingen, med kommunen som planmyndighet. Kommunen rolle vil da være å veilede, vurdere og behandle utbyggerens forslag politisk.

I kunnskapsgrunnlaget om boligbygging, barnehage og skole skal det gjøres en bred vurdering av behov for oppfølging av planavklarte områder (f.eks. Ingeberg) og planavklaring av nye områder (Ridabu og Stavsberg), og hvordan kapasiteten i organisasjonen disponeres best med sikte på økt boligbygging.

Kommunedelplan for veg og transport (fra 2009) er Hamar kommunes **trafikksikkerhetsplan**. Det er behov for å oppdatere kunnskapsgrunnlaget, mål og tiltak for trafikksikkerhetsarbeidet. Trafikksikkerhetsplanen med analyse av ulykker og ulykkes-utsatte strekninger utarbeides administrativt og legges fram til politisk behandling. Det er en forutsetning for å søke tilskudd til trafikksikkerhetstiltak at kommunen har en oppdatert plan.

Kommunen legger derfor opp til følgende oppgaver:

- Begrenset revidering av kommuneplanens arealdel, i den hensikt å åpne for utbyggingsområder der hvor eksisterende infrastruktur kan utnyttes
- Kunnskapsgrunnlag om boligtilbud og boligbygging, sett sammen med framtidig skolestruktur og barnehage- og skolekapasitet
- Kunnskapsgrunnlag om kommunalt tomte- og eiendomsselskap
- Arealplanarbeid for å klargjøre Ridabu for boligformål
- Områderegulering Stavsberg (omkring flyplassen)
- Trafikksikkerhetsplan

Sentrum og sentrumsutvikling

Det pågående arbeidet med Kommunedelplan for Hamar sentrum (arealplan) er bredt anlagt. Planarbeidet omfatter i tillegg til ønske om levende sentrum, flere boliger og tema som kulturminner, mobilitet, klimavennlige løsninger og «5-minuttersbyen».

Når vedtaket av Kommunedelplaner for dobbeltspor gjennom Hamar og hensetting (tog-parkering) foreligger, må kommunen vurdere hvordan satsingen på knutepunktutvikling kan følges opp. Tilnærmingen og hvilke arealer som båndlegges midlertidig, vil bli ulik avhengig av hvilket trasealternativ som vedtas. Med et vedtak om trasé Vest, vil det være naturlig at sentrumsplanen legger grunnlaget for videre utvikling omkring knutepunktet og avklarer hvordan de båndlagte områdene i strandsonen brukes i ventetiden. Med et vedtak om trasé Øst kan sentrumsplanen legge grunnlaget for utforming og bruk av strandsonen i en mer permanent situasjon, mens flytting av stasjonen og opparbeiding av et nytt knutepunkt krever en annen type planarbeid.

Klima og miljømessig bærekraft

Miljø- og klimautfordringene er tydelig forankret i kommunens planverk, med kommuneplanen, miljø- og klimaplanen og klimabudsjettet som er nylig vedtatt. I tillegg skal miljø og klima være et gjennomgående tema i alle planer, og blir dermed et viktig utgangspunkt for alle planoppgaver i planstrategien slik at kommunen tar i bruk sine virkemidler i et bredt perspektiv.

I inneværende valgperiode er kommunedelplan for sentrum en prioritert arealplanoppgave. Dette arbeidet omfatter en mobilitetsstrategi for å avklare hvordan vi kan tilrettelegge for et velfungerende transportsystem, som bidrar både til et levende sentrum og klimavennlige løsninger.

Hamar kommune avventer initiativ i Innlandsstrategien og fylkeskommunens behandling av ATS Mjøsbyen om interkommunal planlegging.

Lovpålagte oppgaver

Det er tre lovpålagte oppgaver som alle kommuner skal ivareta i hver valgperiode:

- Alkoholpolitisk handlingsplan (alkoholloven)
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse med plan for oppfølging (sivilforsvarsloven)
- Overordnet beredskapsplan (sivilforsvarsloven)

4.3. Oversikt over planoppgaver 2020-2023

I tabellen nedenfor framgår prioriterte planoppgaver fram til 2023. Ved oppstart av hver planprosess vil formannskapet få seg forelagt en sak med innstilling om hvilket politiske utvalg som får ansvar for oppgaven.

Tematiske planer

Tabell 1: Nye tematiske planoppgaver og utredninger		Utvalgsarbeid
1.	Kunnskapsgrunnlag om boligtilbud og boligbygging, sett sammen med framtidig skolestruktur og barnehage- og skolekapasitet	
2.	Kunnskapsgrunnlag om kommunalt tomte- og eiendomsselskap	Utvalg for velferd og helse
3.	Samlet plan for barn og unges oppvekstvilkår, som tar opp i seg fire gjeldende planer og tidligere vedtak om utrednings- og planoppgaver	
4.	Trafikksikkerhetsplan - Administrativt planarbeid, behandles politisk	-
5.	Kunnskapsgrunnlag om frivilligheten i Hamar kommune	
6.	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse med plan for oppfølging (lovpålagt) - Administrativt arbeid, behandles politisk	-
7.	Overordnet beredskapsplan (lovpålagt) - Administrativt planarbeid, behandles politisk	-
8.	Kunnskapsgrunnlag om mangfold herunder LHBT i Hamarsamfunnet	

Tematiske planer og utredninger under arbeid		
9.	Alkoholpolitisk handlingsplan (lovpålagt oppgave)	Utvalg for velferd og helse
10.	Tilstandsrapport for skolebygg og barnehager. Legges til grunn for arbeidet med kunnskapsgrunnlag jf. oppgave 1 over	-
11.	Kommunikasjonsplan Legges fram som orienteringssak i formannskapet	-

Arealplanoppgaver

Tabell 2: Nye arealplanoppgaver ³ og utredninger		Utvalgsarbeid
	Se oppgave 1 i tabellen over om tematiske planer: Kunnskapsgrunnlag om boligbygging, skole- og barnehage	
1.	Begrenset revidering av kommuneplanens arealdel, i den hensikt å åpne for utbyggingsområder der hvor eksisterende infrastruktur kan utnyttes	
2.	Arealplanarbeid for å klargjøre Ridabu for boligformål	-
3.	Områderegulering Stavsberg (omkring flyplassen)	-
Arealplanoppgaver og utredninger under arbeid		
4.	Kommunedelplan for Hamar sentrum (arealplan) - med mobilitetsstrategi for byområdet	Utvalg for næring og kultur Utvalg for miljø og oppvekst
5.	Veiledende plan for offentlige rom (VPOR) Tjuvholmen	-
6.	Kommunedelplan for dobbeltspor	-
7.	Kommunedelplan for hensetting (togparkering)	-

³ Arealplaner utarbeides som hovedregel av administrasjonen og legges fram for politisk behandling

VEDLEGG

1. Planstrategi for Hamar kommune 2016-2019
2. Oversikt over gjeldende planer i Hamar kommune (2019)

VEDLEGG 1

Planstrategi for Hamarkommune 2016-2019

Tabellene under viser planoppgavene fra planstrategien for 2013-2016 og status for gjennomføring av planoppgavene per desember 2019.

Vedtatte planer	Vedtak
Arbeidsgiverpolitikk	07.11.2016
Digitaliseringsstrategi 2017-2020 (HIKT)	31.05.2017
Beredskapsplan for Hamar kommune – generell del 2018-2021	28.02.2018
Strategisk næringsplan for Hamar 2018-2025	21.03.2018
Kommuneplanens samfunnsdel med langsiktig arealstrategi	25.04.2018
Kommuneplanens arealdel	20.06.2018
Oppvekstplan 2018-2025	20.06.2018
Kommunedelplan for helse og omsorg 2018-2030 - Oppdatering og delvis revidering for rehabilitering og velferdsteknologi	20.06.2018
Temaplan 2019-2025 Kultur	25.09.2019
Kommunedelplan for miljø og klima 2019-2030	25.09.2019

Planoppgaver som ikke er slutført	
Kommunikasjonsplan - Revisjon. Kommunikasjonspolitikken og -kommunikasjonsstrategien samkjøres til en kommunikasjonsplan	Pågår
Kulturminneplan - Gjennomgås og revideres i etterkant av kommuneplanens arealdel. Ansvar: Formannskapet vedtok 31.01.2018 å gi rådmannen i oppdrag å legge fram et forslag for politisk behandling forslag	Ikke startet
Boligplan for Hamar 2015-2020 - Konkret handlingsplan innarbeides i handlings- og økonomiplanen	Ikke startet
Kommunedelplan for sentrum	Pågår

Veg- og transportplan - Gjennomgås sammen med interkommunal areal- og transportplan.	Avventer ATS Mjølsbyen
Interkommunal plan: Areal- og transportplan - Hamar tar initiativ overfor nabokommuner og regionale instanser	Avventer ATS Mjølsbyen

VEDLEGG 2

Oversikt over planer, Hamar kommune 2019

Plan	Vedtatt	Tiltak i plan-strategien 2020-2023
Kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030	2018	
Kommuneplanens arealdel	2018	X
Tematiske planer		
Temaplan for kultur 2019-2025	2019	
Kommunedelplan for miljø og klima 2019-2030	2019	
SmartHamar-strategi	2019	
Beredskapsplan for Hamar kommune, generell del	2018	X
Strategisk næringsplan for Hamar 2018-2025	2018	
Oppvekstplan 2018 – 2025 for Hamar kommune	2018	X
Kommunedelplan for helse- og omsorg 2018-2030	2018	
Analyse av behovet for heldøgns helse- og omsorgstjenester til eldre fram til 2040	2018	
Handlingsplan mot barnefattigdom	2018	X
Arbeidsgiverpolitikk	2016	
Helhetlig politikk for barn og unge 2015-2025	2015	X
Boligplan 2015-2020	2015	X
Strategi for internasjonalt arbeid	2015	
Plan for barnevernet 2015-2018	2014	X
Kommunikasjonspolitikk for Hamar kommune 2011-2014 og Kommunikasjonsstrategi 2013-2015 (orienteringssaker i formannskapet)	2011 2013	X X
Frivillighetspolitikken i Hamar	2010	X

Kommunedelplaner for areal		
Handlingsplan for parkering 2015-18	2015	X
Kommunedelplan for Hjellum	2014	
Kommunedelplan for E6	2013	
Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer	2011	
Kommunedelplan for veg og transport for Hamar	2009	
Kommunedelplan for sørøstre bydeler	2007	
Kommunedelplan for Vang allmenning	2005	
Kommunedelplan for strandsonen	2003	
Kommunedelplan for Hamar sentrum	1995	X
Interkommunale planer - tematiske		
Digitaliseringsstrategi (HIKT-kommunene)	2017	
Felles kommunedelplan for vann og avløp for Hamar, Løten, Ringsaker og Stange 2014-2023	2015	
Avfallsplan 2013-2020. Planarbeid pågår for ny avfallsplan 2020-2030	2013	
Interkommunale planer - arealplaner		
Kommunedelplan for Stavsberg	2007	